

Barcelona, 6 de gener de 1959

Benvolgut amic Sales: Dos mots per agrair-vos les vostres ratlles -tan generoses- a propòsit dels meus "Industrials". Fins al final ningú no sap què pot sortir-ne de la Història: perquè la realitat del passat existeix i ella ens mana i força la nostra ploma, per rebecca que sigui. Si a mi m'ha caigut la tasca de desfer una de les fantasmes que més endogalaven el nostre present amb una falsa vivència intel.lectual -i això representava el fatidic segle dels Trastameres- i ara em trobo a la punta dels que han de reivindicar la grandesa del nostre segle XIX, podeu estar segur que solament he procurat reflectir allò que jo he vist en els llibres i els documents de l'època. Com tota persona honesta en el seu treball, he estat el primer deixeble de la meva obra. I jo he estat el primer sorprès per la grandària immensa dels nostres directes avantpassats.

Ara bé. Com vós dieu molt bé, de la trama d'aquestes dues i dramàtiques vicissituds del nostre poble -de signe tan divers- es despren la lliçó del ser o del no ser. Es cap aquesta qüestió fonamental que han de convergir totes les nostres capacitats de comprensió. A mi m'ha semblat que disminuïem el problema reduint-lo a la simple fórmula política del fet diferencial. M'ha semblat copsar el batec d'un impuls gegantí en l'entranya del poble de Catalunya: no sols per a afirmar-se ell, sinó per afirmar-se en Europa. No voldria que aquesta deducció fos un simple ressó circumstancial -de la circumstància present que em duu cap a l'altra costat del Pirineus. Per això cal treballar científicament i comprovar amb menció de fets la certesa de la hipòtesis. Espero que les recerques futures no faran més que posar de relleu aquest fet meravellós: que la llegitimitat de Catalunya -allò que fa que sigui indestructible i la prepara per al Renaixement del segle XIX i per l'actual Redreçament- és la seva condició plenament europea.

Es possible que aquesta percepció sigui minoritària: avui com ahir, ben entès. Però no obstant això, constitueix l'únic reducte de la nostra vida pregona. Vull dir, que un nacionalista català pot ser aberrantment ibèric, i, per tant, contradir la mateixa essència del país, mentre que un simple català pot fer una tasca plenament nacional defensant els valors pels que Europa ha vingut lluint durant tants segles. Em sembla que ací rau el misteri de la paradoxa que Madariaga es complau d'assenyalar en els seus llibres -sense entendre-hi res, d'altra banda.

Ser legitimista català costa tant com ser autènticament català, Caldrà pensar en l'esdevenidor en aquest nou caire de la nostra ideologia.

Ja veureu si jo he après coses en el meu llibre. I d'altres que en podria omplir centenars de quartel.les. Potser si que algun dia -aviat o tard- escometí la tasca de fer aquesta "Història pregona dels catalans". Això ho diran els dies -vull dir, l'atzar dels dies que s'apropen.

Mentrestant, us desitjo bon any i ens desitjo bona sort. La meva por més gran és que demà no estiguem a l'alçària de la nostra responsabilitat. La terega serà dura. Però si la fem ajuntant-nos en bona companyia, com la vostra, serà menys cansada i més planera. Maneu sempre al vostre amic,